

Meer weten voor u begint?

- F.A.N. van Alebeek, 2012. De keuze van inheemse zaadmengsels voor streekeigen landschapselementen in de Natuur- en landschapnorm (NLN).
- F.A.N. van Alebeek, 2012. Natuurgericht maaien van gras-kruident vegetaties.
- M.M. Bos e.a., 2014. De effectiviteit van akkerranden in het vervullen van maatschappelijke diensten.
- B. Luske e.a., 2015. Aanleg en onderhoud van akkerranden.
- M.W. Kuiper, 2015. The value of field margins for farmland birds.

U kunt deze documenten downloaden van www.vogelbescherming.nl/akkervogelfactsheets.

Vogels in de akkerrand

BROEDTIJD

Patrijs, grasmus, graspieper, gele kwikstaart, ringmus, kneu, groenling, putter, vink, geelgors en roofvogels en uilen. Ze vinden hier voedsel (insecten, zaden, muizen) en nestgelegenheid.

WINTER

Patrijs, kneu, groenling, putter, vink, rietgors, geelgors en roofvogels en uilen. Ze vinden hier dekking en voedsel (zaden, muizen).

Daniele Occhialo, Agami

Jankees Schwiebbe

Jules Bos

Jankees Schwiebbe

Jules Bos

Jankees Schwiebbe

factsheet

Meerjarige akkerrand

J. Bos

WAT

Wat is een akkerrand?

In akkerranden wordt geen gewas geteeld. Ze zijn ingezaaid met een mengsel van grassen, kruiden en granen. Ze worden niet bemest en niet bespoten. Akkerranden brengen het mozaïekpatroon terug in het cultuurlandschap en zijn positief voor akkervogels. Vanwege de geringere bodemversterking en de grotere bufferwerking boeken brede, meerjarige akkerranden meer natuurr resultaat dan smalle, eenjarige randen.

WAAROM

Waarom een akkerrand?

Meerjarige, brede akkerranden hebben een hoge natuuropbrengst:

- In een akkerrand komen tot 5 keer zoveel insecten voor als in 'gewone' landbouwgewassen en ook véél meer verschillende insecten, belangrijk voedsel voor vogels.
- Vogelsoorten zoals patrijs, graspieper, gele kwikstaart, veldleeuwerik en roofvogels en uilen gebruiken akkerranden om voedsel te zoeken en dekking te vinden. Sommige soorten maken er ook hun nest. Akkerranden bieden ook dekking aan muizen, belangrijk voedsel voor roofvogels.
- Vanuit akkerranden kunnen kevers, sluipwespen en spinnen bijdragen aan de onderdrukking van plaaginsecten, waardoor het insecticidegebruik in landbouwgewassen in principe teruggedrongen kan worden.
- Akkerranden vormen een buffer tussen een perceel en lijnvormige elementen, zoals watergangen, greppels, dijken, bermen, houtwallen, struwelen en wijken. Zo komen er minder gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen in deze elementen terecht, wat de natuurwaarde ten goede komt.
- Akkerranden maken het landschap kleurrijker en aantrekkelijk. De omgeving waardeert dat.

Akkerranden zijn geen tovermiddel voor méér akkervogels, het blijven 'randen'. Ze bieden de noodzakelijke dekking en kunnen het voedselaanbod voor vogels verhogen. Dat helpt, maar het lost niet alle problemen van akkervogels op.

AANLEG

De plek

Zaai akkerranden op zonovergoten plekken waar weinig wortelonkruiden voorkomen en dus weinig wortelstokken in de bodem zitten.

- Zaai akkerranden niet langs wegen of op natte plekken.
- Laat akkerranden aansluiten op lijnvormige elementen, zoals watergangen, dijken, bermen, houtwallen, struwelen of wijken.

Het inzaaien

De aanleg van een akkerrand vraagt, net als bij een gewas, om toewijding en vakmanschap!

- De inzaai van een meerjarige akkerrand is een kritiek moment en een investering die enkele jaren moet renderen. Een slechte start zorgt vaak voor veel problemen met onkruid. Maak de plekken ruim vóór de inzaai vrij van onkruid door spitten of ploegen.
- Akkerranden kunnen in het najaar of in het voorjaar worden ingezaaid. Het is belangrijk dat het ingezaaide mengsel snel opkomt, want dat geeft probleemonkruiden minder kans. Zaai daarom bij voorjaarsinzaai niet te vroeg, want dan is de (bodem) temperatuur nog laag en de opkomst traag. Een goed zaaitijdstip is eind april of begin mei.
- Pas kort vóór de inzaai van de rand een of enkele keren een vals zaaibed toe (zie kader).
- De zaden uit de mengsels zijn vaak zeer fijn. Zaai daarom zorgvuldig en niet te diep; bij niet goed zaaien is de opkomst slecht.

Het zaadmengsel

Mengsels voor meerjarige akkerranden bestaan uit grassen, kruiden en eventueel granen. Het aanbod aan zaadmengsels in de handel is groot.

- Gebruik alleen zaden van inheemse soorten. Die leveren de grootste bijdrage aan versterking van de biodiversiteit. Zaden van inheemse oorsprong zijn onder andere verkrijgbaar bij de zaadfirma's Biodivers en Cruydt-Hoeck.
- U kunt ook advies vragen bij de agrarische natuur- en landschapsvereniging in uw regio.

Een vals zaaibed maken

Bewerk enkele weken voor de daadwerkelijke inzaai van de akkerrand de grond licht en ondiep met eg of triltandcultivator. Dat stimuleert de kieming van onkruiden. Voer enkele dagen later bij drogend weer nogmaals een lichte grondbewerking uit. De gekiemde onkruiden sterven dan af. Herhaal indien nodig. Dit put de zaadvoorraad in de bovenste centimeters van de bodem uit. Het vergroot de kans dat de akkerrand slaagt.

Hoe beheert u een akkerrand?

Op landbouwgrond ingezaaide akkerranden groeien uitbundig. Maaien en afvoer van het maaisel is noodzakelijk om verruiging tegen te gaan en ruimte te houden voor bloeiende kruiden.

- Maai alleen buiten het broedseizoen: vóór 1 april en na 1 augustus. Dit beschermt de vogels die in de akkerranden broeden. Maai ook niet te laat in het najaar (uiterlijk in september), zodat akkerranden enigszins 'ruig' de winter ingaan. Dan bieden ze meer beschutting aan insecten en vogels.
- Pak het maaien planmatig en gefaseerd aan: maai niet alles in één keer, maar laat bij iedere maaibeurt ten minste 15-30% van het oppervlak ongemaaid. Zo worden niet in een keer alle bloeiende kruiden weggehaald en blijft er altijd hogere en ruige vegetatie staan. Dit is van belang voor bloembezoekende insecten, vogels en (larven van) insecten en voor zoogdieren die dekking zoeken.
- Het is belangrijk om het maaisel binnen enkele dagen af te voeren. Het laten liggen van het maaisel leidt namelijk tot verstikking en verrijking met nutriënten. Er ontstaat dan een soortenarme vegetatie van stikstofminnende soorten als kweek en brandnetel.
- Is het nodig om ondanks alle voorzorgsmaatregelen toch in te grijpen tegen probleemonkruiden, doe dat dan zo pleksgewijs en selectief mogelijk. Liefst mechanisch door herhaaldelijk maaien of cultivateren, eventueel met rugspuit of stick. Zorg ervoor dat de vegetatie zich weer snel sluit, bijvoorbeeld door opnieuw in te zaaien, anders blijven onkruidproblemen terugkeren.
- Komen er toch te veel wortelonkruiden? Verplaats dan de rand naar een plek die vrij(er) is van wortelonkruiden.

Hoeveel kans is er op problemen met onkruid?

De angst voor veronkruiding is terecht als het gaat over wortelonkruiden zoals akkerdistel, kweek of hoefblad. Bij eenjarige zaadonkruiden is die vrees minder terecht. Het opkomen van zaadonkruiden geeft aan dat de bouwvoor toch al vol zit met zaden. Het hier beschreven akkerrandenbeheer verandert daar weinig aan.

BEHEER

